

گرنگی و بایهخی تیۆری رهخنه‌ی روشنبیرگه‌ریی (شارستانی) چیه؟
بۆ ئەم مەبەستە تیشک بخەسەر هەموو لایەنه‌کانی ئەم تیۆرە.
تیۆری تەکنۆئەدەب چی دەگریتەوه؟ چی ناگریتەوه؟ بیسەلمینە بۆ
ئەمڕۆمان بۆتە پنیویستییه‌کی هەنووکەیی بەشیک له‌ خۆینه‌ران. چی
له‌بارە‌ی ئەم تیۆرە‌وه دەزانیت بیخه‌روو.

دەتوانریت تیۆری نەژادپه‌رستی پراکتیزه‌بکریت به‌سەر ئەدەبی
کورديه‌وه؟ پرسه‌ هه‌ستیاره‌کانی وه‌ک: ناسنامه، ده‌سه‌لات، نازادی و
سه‌ربه‌خۆییون... هتد. چۆن ئەم تیۆره‌دا جیگه‌یان بۆ کراوه‌ته‌وه؟ له
چه‌ند خالیکدا هەموو جه‌مسەرەکانی ئەم تیۆره‌ کۆبکه‌ره‌وه.

به‌ چری تیۆری ئیسلامگه‌ریی له‌ نیوان (کار و کاردانه‌بوون) و
(پنیویست و پنیویستنه‌بوون) بۆ دنیای به‌رفراوانی ده‌ق و ره‌خنه‌ی ئەدەبی
شه‌نوکه‌و بکه‌.

دواتر باس و خواسی ورد و درشتی ئەم تیۆره‌ بکه‌.

"ژنه‌کان ولاتیان نییه‌". ئەم به‌ره‌مه‌ ئەدەبییه‌ هی کیه‌؟ سه‌ر به‌ کام
ژانری ئەدەبییه‌؟ دواتر ئەمانه‌ به‌ وردی وه‌لامبده‌ره‌وه.

کورتیه‌ک له‌بارە‌ی ئەم به‌ره‌مه‌ ئەدەبییه‌ بخه‌روو.

تەکنیک و شیوازی گێرانه‌وه‌ له‌م به‌ره‌مه‌ ئەدەبییه‌دا.

بیر و بابەت و بیرۆکه‌کانی ئەم به‌ره‌مه‌ ئەدەبییه‌ چیه‌ن؟

واتاڪانى نهم چهند ڊيره شيعره هاوچهرخه چي دهگهيهنن؟ خويندنهوهيان
بو بڪه و روونيان بڪهروهه.

بزماريڪ به بنميچي ژوورهڪههوهيه
هههوهه دههه شيعريڪي قهدهغه

راههڪات و

خوي پياههئدهواسي

خو تو چراي ماله ههژار نههوي
بوچي وا زوو كوژايلهوه...

پههوهه و گيا زووهر بڪا

رووبار

گوراني بو نابات!!

له چوارچيهوهي سرهوهي نهتهوهي " نهه رهقيه" سي (دلدار) سي
شاعيردا نهمانه وهلامبهروهه.

رهقيه خودايله؟! كنيهتي رهقيه روونبڪهروهه.

مهههست له "نايرميني توپي زهههه"؟! چيهه؟ دانهه كنيهه؟ دانهي چي
بووه؟

"دینمان، نایبمانه نیشتمان"، یان "دینمان، نایبمانه هر نیشتمان"
کامه یان؟ بۆچی؟ له نیوان رهوانبیزی و به راستزانین
ژیریژییدا چی دهگهیهنن؟

رهخنهگر کتیه؟ له روانگهی خویندنهوه و بیرکردنهوه و تیگهیشتنهکانی
خۆتهوه بیناسینه.

"ههشت" له تایبتهتمهندییه دیارهکانی "رهخنهگر" بژمیره.

ئهمانه روونبکه رهوه.

- رهخنه ی نهدهبی.

- ئهرکی رهخنه ی نهدهبی.

- خویندنهوه و وردبوونهوه له رهخنه ی نهدهبی.

- بهرهمی نهدهبی.

- رهخنه ی نهدهبی هونه و زانسته.

ئهمانه وهلامبده رهوه.

- پاكبونهوه لاي (نهفلاتون) و (نهرستو).

- باس له سهرهتاي سهرههانداني رهخنهى نهدهبى بكه له سهردهمى گريك.

- كوئنترين دهقى شانويى لاي گريكهكان كامهيه؟ داهينهركهه كنيه؟ بو كهى دهگهريتهوه؟ به وردى باسى وردهكاربييهكانى نهم دهقه بكه. نهجامهكانى چيىن؟

- رهخنهى نهدهبى له سهردهمى پيش نهفلاتون چون پهيوهست بووه به جهژن و شانوگهربييهكانهوه؟

- رهخنهى بهرامبهريهكى و بهراوردى چ جياوازييهكيان ههيه؟ چى دهگهيهنن؟

- بهشيوهيهكى گشتى تيشك بخهسهر (حيكايهت). به ورد و دياريكراوئيش (حيكايهتى كوردى).

له بارهى گوراني كوردبييهوه نهمانه وهلامبدهرهوه:

(پيناسهكهى).

(خهسلهت و تايبهتمهنديبييهكانى).

(چهشنهكانى).

(رووخسار و ناوهروكهكهى).

به وردی له گالته و گهچاریی بدوی ئاراستهیهکیان رووی له (ئهدهبی فۆلکلۆر) و ئاراستهکهی تریان رووی له (ئهدهبی نووسراوی کوردی)ـدا بیت.

ههریهک لهم رۆژهه لاتناسانه (نه بۆقیان، مار، مینۆرسکی، فاسیلی نیکیتین) چۆن له ئهدهبی کوردییان روانیوه؟

پیتوایه ئیمه ی کورد چاولیکه ری و لاسایی ئهدهبیاتی کلاسیکی نه وروپیمان کردۆتهوه؟ یان هی ئهدهبیاتی میلله تانی رۆژهه لاتیی؟

خالئ هاوبهش و لیچکوون بوونیان ههیه له نیوان ئهدهبیاتی کلاسیکی نه وروپی و ئهدهبی کلاسیکی کوردیدا؟ بۆچی؟ له نهگه ری بوونی خالی هاوبهش و لیچکوون له نیوانیاندا به روونی باسی بکه.

چ جیاوازییهک به دیده کهیت له نیوان زاراوه و چه مکی ئهدهبی کۆن و ئهدهبی کلاسیکی کوردیدا؟ نه مه به وردی روونبکه وه.

تیشک بخه سه ر واتا و نامازه و مه بهستی (کۆن) و (کلاسیک) له چوارچیوه ی ئهدهبی کوردیدا.

چ جیاوازییهک به دیده کهیت له نیوان زاراوه و چه مکی ئهدهبی کۆن و ئهدهبی کلاسیکی کوردیدا؟ نه مه به وردی روونبکه وه.

تیشک بخه سه ر واتا و نامازه و مه بهستی (کۆن) و (کلاسیک) له چوارچیوه ی ئهدهبی کوردیدا.

پیتوایه ئیمه ی کورد چاولیکه ری و لاسایی ئهدهبیاتی کلاسیکی نه وروپیمان کردۆتهوه؟ یان هی ئهدهبیاتی میلله تانی رۆژهه لاتیی؟

خالی هاوبهش و لیکچوون بوونیان ههیه له نیوان ئهدهبیاتی کلاسیکی
ئهوڕوپی و ئهدهبی کلاسیکی کوردیدا؟ بۆچی؟ له ئهگهری بوونی خالی
هاوبهش و لیکچوون له نیوانیاندا به روونی باسی بکه.